

Hayat och N'guya satt fängslade i fem månader efter att marockanska styrkor stormat protestlägren Gdeim Izik 2010. Då var de 21 år och hade varit fredliga människorättsaktivister i flera år.

Polisövervakningen är synbar överallt. Här i staden Smara våren 2012.

Trots övergrepp fortsätter de sitt fredliga motstånd

N'Guya El Ouassi och Hayat Rguibi, idag 23 år, är två unga västahariska aktivister, som trots att de gripits, misshandlats, förmedrats, suttit fängslade av den marockanska ockupationsmakten fortsätter sitt fredliga motstånd mot ockupationen.

Sommaren 2012 berättade de om protestlägret Gdeim Izik 2010, om hur de greps på flygplatsen i El Aaiún när de var på väg till en ungdomskonferens i Sydafrika och om fängelsevistelsen efter gripandet. Här är delar av intervjun av Michèle Decaster.

Hayat: Det första jag tänker på när någon nämner Gdeim Izik är våldet när säkerhetsstyrkorna stormade lägret. Flygplanet som spred tårgas, tälten som brändes.

...
N'Guya: Vi kom till lägret den tionde dagen. Då fanns där 400 tält. Det var välorganiserat. Vi deltog i arbetet med att städning

och uppsättning av tält.

...
– *Vilka var lägerdeltagarnas huvudsakliga krav?*

N'Guya: Det var socio-ekonomiska krav: Rätt till arbete för alla, rätt till acceptabel bostad, nej till exploatering av vårt lands naturresurser som fosfat, skaldjur och fisk.

...
– *Vad gjorde ni på kvällarna och på möten?*

N'Guya: Kolonistörerna har försökt att utplåna den västahariska kulturen. Tältlivet gjorde att den fick nytt liv på många sätt och vi upptäckte gamla traditioner.

Vi delade på allt, vi samlades i tälten och pratade om allt utan rädsla, eftersom ungdomarna som vaktade lägret var där för vår säkerhet och inte för att spionera på oss. Vi spelade spel som våra föräldrar brukade spela, till exempel sikh och som har börjat falla i glömska. Äldre män och kvinnor hade en nyckelroll. Kvinnorna sydde tälten, de lärde unga flickor som bor i städerna hur

man gör detta och hur man sätter upp dem. Männen engagerade sig i hur vi ska bevara vårt språk, eftersom många ungdomar blandar hassania med den marockanska dialekten, som är obligatorisk i skolan precis som arabiska. De lärde också ut olika spel som män brukar spela.

– *Vad hände när ni slängdes ut från lägret?*

Hayat: Den natten var den första som jag sov i min mammas tält. De andra nätterna hade jag varit hos kompisar. Jag hade en känsla av att något skulle hända. Klockan fem på morgonen vaknade jag av att min mamma och mina bröder skrek. Vi rusade ut. Jag förstod ingenting. Jag visste inte om det var en mardröm eller verklighet det som jag såg: Gruppen som närmade sig med vapen och knivar, molnen från tårgasen och brand slangar som sprutade hett vatten. Trots att de två sidorna var så ojämna; fordon och vapen mot ett obeväpnat folk såg jag när folk försvarade sina tält att det fanns en övertygelse bland västaharierna om att våra krav

var rättmätiga.

...
– *Vad gjorde ni sedan?*

Hayat: Vi gömde oss inte, vi plockade upp delar av ammunition från polisstyrkorna som hade använts mot demonstranterna för att ge till Amnesty Internationals personal.

– *Ni var inbjudna till den 17:de Internationella ungdoms- och studentfestivalen i Sydafrika i december 2010. Vad hände på flygplatsen i El Aaiún?*

Hayat: När vi hade åkt till flygplatsen kom polisen och sökte igenom mitt föräldrahem och en kompis hem. De tog en dator, cd-skiivor och dokument.

Vi visste att det fanns risk att vi skulle gripas men vi ville visa att vi inte var rädda. Vi i gruppen som reste iväg ville berätta för festivaldeltagarna om alla västaharier som arresterats, om vapnen och gummikulorna som använts mot oss och om hur marockansk civilbefolkning uppmanats av myndigheterna att hjälpa deras armé.

lerna till sin dator, bröt sönder minneskortet och skällde ut oss besinningslöst.

N'Guya: Polismännens förhör började. De hade en fix idé: De 70 personer som hade deltagit i en konferens i Alger, var de som hade beslutat att skapa Gdeim Izik-lägret. De visade oss foton på gamla och unga, som de hade tagit under manifestationer och frågade oss om dessa hade deltagit i Gdeim Izik. En av dem var Enaama Asfari. Poliserna påstod att han gav oss pengar för vårt jobb!

Efter förhöret togs vi till ett annat rum där en man med bajonett sa att vi skulle bli dödade med detta vapen. Så satte de bindel för våra ögon och en ny person kom in i rummet. De spelade upp vårt vittnesmål som fanns i datorn där vi pratade om situationen i vårt land, våra upplevelser och förtrycket som fortsätter i den ockuperade delen av Västsahara. En polis sa till oss: "Nu kan ni be era frivilligorganisationer att komma hit och befria er. Då får ni se om de är kapabla att göra något för er!"

Så tog de oss till ett annat rum och tog bort bindeln för ögonen. En civilklädd person från Säkerhetspolisen, Rabir, läste upp en rapport med all information om våra familjer och så lämnade de oss ensamma i rummet. Väggarna var fulla av blodfläckar. Vi fick stanna där till nästa dag. Vi var tvungna att skriva under vittnesmål utan att läsa dem. En polisskäpbil tog oss till domstolen där åklagaren med västahariska advokater närvarande åtalade oss för att ha:

- skapat ett kriminellt gäng
- använt kniv
- använt butangascylindrar
- utbytt information med en fientlig makt
- förstört allmän egendom

Hayat: Jag svarade: "Vi har bara försvarat vår rätt till självbestämmande för det västahariska folket. Det är ni som är beväpnade. Vi var i ett fredligt läger. Vi har ingenting att göra med dessa anklagelser." Åklagaren beordrade att vi skulle transporteras till fängelse. Vi sattes i en ny polisbil, där det redan fanns en västaharisk fånge, och vi kördes till "Svarta fångelse". När vi kom fram stod hela personalen, män och kvinnor samt fångelsechefen, där. Vi togs till kvinnoavdelningen. Så fort vi kom dit förstod vi att allt var förberett. Vakterna kroppsviserade oss. Vi fick gå till en cell där det fanns vanliga kriminella marockanska kvinnliga fångar. De hade blivit varnade av administrationen, för de började omedelbart skrika okvädningsord mot oss.

Dagen därpå bestämde vi oss för att starta en hungerstrejk och kräva att få status som åsiktsfångar. Vi bad att få skydd mot de aggressiva kvinnliga fångarna genom att flytta till en annan cell tillsammans med två västahariska kvinnor, som hade gripits i Gdeim Izik: Fatma Sabi och Zara Lansari. De var också placerade åtskilda åt tillsammans med vanliga kriminella fångar och kunde inte rapportera om det våld som de blev utsatta för. De tvingades att städa hela kvinnoavdelningen och skala all potatis som serverades i fångelse.

Företaget Dansk Vejsalt importerar i januari 4000 ton vägsalt från den ockuperade delen av Västsahara. Det är det Texasbaserade företaget Chrystal Mountain som säljer saltet, skriver danska Afrika Kontakt. Saltet fraktas med fartyget Blankenese.

– Danska vintervägar ska inte saltas på bekostnad av brott mot mänskliga rättigheter. Dansk Vejsalt måste genast upphöra med köpet. Det är i strid med folkrätten, säger Morten Nielsen Afrika Kontakt.

18 västsahariska M av den marockanska internationella kor and reforms: what tional justice?“ de serades av Nation

Aktivisterna ville västsaharier lever att rättvisan är län

Dagen därpå kom fängelsedirektören och hans närmaste man till oss och sa: ”Prata inte med oss om rättigheter. Vi behöver inte göra någonting åt era åsikter och krav. Ni ska bara acceptera detta liv och situationen.” Vi svarade att våra krav vara legitima och fördömde administrationens behandling av de två västsahariska kvinnorna. De vägrade att lyssna på oss: ”Ni är slinkor och vi kommer inte att besvara era krav. Ni ska hålla käften eller också får ni betala dyrt.”

Efter ytterligare tre dagars hungerstrejk gick de med på att låta oss vara tillsammans. Vi sattes i en cell tillsammans, isolerade från de andra fångarna. Två dagar senare fängslades ytterligare två västsahariska kvinnor, Khaidouma Joumani ”Ghalia” och Fadel Jaouda, och placerades i vår cell.

Efter det kom en kommitté från Rabat åtföljd av fängelsedirektören till vår cell. De frågade vad våra krav var. Jag sa: ”Vi har ingenting att göra med dessa åtalpunkter mot oss. Vi framför bara det västsahariska folkets krav fredligt.” ”Hur skulle en kvinna över 60 år som Fadala och den andra kvinnan kunna göra det som de anklagas för”, tillade jag. Fängelsedirektören skrek: ”Uppför dig ordentligt!” Jag svarade: ”Det är ni som inte uppför er ordentligt.” Då slog han till mig och drog iväg mig för att jag skulle underteckna ett vittnesmål.

Efter den attacken beslutade jag att starta en hungerstrejk till. N’Guya gjorde samma sak av solidaritet. Vi sa att vi inte skulle sluta förrän vi fick träffa våra advokater och familjer. Det hade nämligen gått en vecka sedan vi arresterades och vi hade inte träffat dem.

Efter tre dagar fick vi träffa dem men under väldigt dåliga förhållanden: fyra bommar skilde oss åt. Det satt två vakter bredvid oss och två bredvid familjen. Det var mycket buller i rummet och vi kunde inte höra varandra bra.

Under fängelsetiden hade vi bara rätt till 15 minuters besök per vecka. Vi kunde inte läsa eller skriva och fick bara 15 minuters promenad på gården i solen per dag. Våra familjer tog med mat till oss men vakterna stal det som de ville ha. Vi hade inte till-

gång till det rum där det fanns en tv, ingen telefonautomat. Det var förbjudet för vanliga kriminella västsahariska fångar. De fick inte heller prata med oss. Vi bad fängelsedirektören om anteckningsblock och böcker att studera men han vägrade och svarade: ”Tror ni att vi ska hjälpa er att bli nya Aminatou Haidars?” Efter en och en halv månad släpptes två av oss, två andra en månad senare men vi två satt fortfarande kvar. Vi satt fängslade i fem månader.

– *Har den här hemska upplevelsen fört något gott med sig?*

Hayat: Vi tänker på de före detta försvunnas eller fångarnas berättelser från blyären* och vi inser att saker och ting har förändrats, trots godtyckligheten – bristen på rättssäkerhet. Det ger oss mod för det som kommer.

N’Guya: Sedan vi startade som aktivister har vi ofta arresterats. Vi har hotats med fängelse och varit rädda för det. Nu betraktar vi det som en normal sak i ett liv under utländsk ockupation och anser att vår sak förtjänar uppoffringar.

– *Blev det någon rättegång?*

Hayat: Vi blev villkorligt frigivna i april 2011. Åtalen finns kvar och hänger över våra huvuden som för så många andra västsaharier. Det är ett sätt de har att sätta press på oss så att vi ska sluta med våra aktiviteter.

– *Vilka aktiviteter har ni deltagit i sedan ni släpptes?*

N’Guya: Vi demonstrerar nästan varje dag. Vi har varit i de västsahariska flyktinglägren i Algeriet två gånger och vi har blivit inbjudna till möten med unga människor i Sverige och Spanien.

* **Khadija Hamdi är kulturminister i Västsaharas regering.**

* **Aminatou Haidar är en känd västsaharisk människorättsaktivist.**

* **Blyären: 1975–1991, då hundratals västsaharier greps, försvann eller dödades.**

Intervju av Michèle Decaster, ordförande i AFASPA (Association Française d’Amitié et de Solidarité avec les Peuples d’Afrique) 13 juli 2012.

Översättning från engelska:

Lena Thunberg

Bilder: ASVDH, Anna Artén